

gospodarske, obrtniške in narodne.

zhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr. za pol leta 1 gold. 70. kr. za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gol 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 9. oktobra 1889.

Obseg: Zmrzlikar. — Splošna kmetijska in gospodarska razstava l. 1890. na Dunaji. — Razne reči. — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.**Zmrzlikar.**

Mrĉes zmrzlikar, kateremu tudi zimski pedic pravimo (glej podobe 3—4.), je našemu sadnemu drevju najhujši neprijatelj. Po volji so mu vsa sadna drevesa, posebno pa ĉrešnje, hruške, jabolane, ĉešplje in orehi. Gorje vrtu, kjer se je udomaĉil zmrzlikar, in mu nemaren ĉlovek ne ustavi škodljivega dela. Gola kakor metle stojé potem drevesa sredi poletja in, ako se to ponavlja, morajo usahnuti.

Kakor ĉudaku je tu i zmrzlikarju vnanja postava po spolu zelo razliĉna. Samec ima štiri popolnoma razvita krila, ki so zamazano sivkasta ali rujavkasta, zadnja pa zmerom jasnejša od prednjih. Popreĉne valovite temnejše proge so bolj ali menj zabrisane, toda po prednjih krilih zmerom oĉitnejše nego po zadnjih. Siva samica ima debelejši in krajši zadek in ne more leteti, ker so nje rjavo prepasana krilca krnasta.

Podoba 3—4.

Ta metulj se prikaže jako pozno v jeseni in celo zaĉetkom zime, ko so mrazovi uže davno vso drugo golazen pognali v zimska skrivališĉa. Meseca novembra ali celo decembra pririje iz zemlje ter se zaplodi. Samec sedi ob dnevi z razgrnenimi krili na kacem deblu ali na tleh, a zveĉer leta okoli. Samica pa se napoti do najbližjega drevesa, zleze v vrh in za nekoliko dni zaĉne na popke polagati posamiĉna jajca, vseh skupaj ĉrez dve

sto. Nekoliko toplih pomladnih dni zadostuje, da se izvali gosenica, ki se takoj zavrta v popek (betek) in ga zaĉne razjedati. Posebno škodljiv je ta mrĉes pri hladnem vremenu, ko se popki le poĉasi razvijajo in so torej uže veĉinomoma pokonĉani, kadar bi se morali razpihniti.

Gosenice so iz prva sive in ĉrnoglave, pozneje zelene zmerom bolj in bolj in dorasle so zelene in belkasto ali rumenkasto progaste ter imajo svetlo rjavo glavo. Koder hodijo, predejo tenke niti za seboj, zato tudi ne padajo na tla, ako drevo streseš, paĉ se spuste ob niti navzdol, ali kakor ne ĉutijo veĉ nevarnosti, splezajo po isti niti hitro zopet nazaj, od koder so prišle. Ko so dorasle — kar se navadno zgodi še pred koncem maja — spuščajo se ob taki niti na zemljo, v kateri se potem preobrazijo v jasno rjavkaste bube. Iz teh se izmuzajo metulji, kakor je bilo zgoraj uže povedano, prav pozno pod zimo.

Zmrzlikarja je treba na vse pretege preganjati in zatirati. Ako si vzpomladi na kacem drevesu opazil zmrzlikarjevo gosenico, moraš na jesen, ĉe ne prej, vsaj oktobra meseca zemljo okoli drevesa ĉrevelj na globoko prekopati in premetati. S tem si bube, ki tiĉe le plitvo pod zemljo, pokopal tako globoko, da metulj ne bode mogel pririti na vrh. Zato je tudi dobro, ako prekopano zemljo ĉvrsto poteptaš ali s tolkaĉem zbiješ.

S tem pa delo ni še pri kraji. Ni misliti, da bi bil s prvim delom zatrl vse metulje, nekoliko jih bode vendar le izlezlo, in tem moraš ubraniti, da ti ne pridejo na drevje. Samcem sicer tega ne moreš ubraniti in tega tudi ni treba, zadovoljen bodi, ako si samicam zaprl pot. To pa ni tako teŹko, ker vemo, da samica ne more leteti. Ako okoli drevesa napraviš od kake maŹe kolobar, katerega zmrzlikarjeve samice ne morejo prekoraĉiti, ker

so se na lepšem mazilu ulovile, rešil si s tem drevo škodljive zalege. Ob enem imaš v rokah vse te samice in jih lahko pokončaš. Drevesa samega mazati ti ne bi svetovali, temveč naredi od močnega papirja štiri palce (11 cm.) širok pas, namaži ga z lepko mažo in priveži ga okoli debla tako visoko, kakor ti je najbolj priročno. Vežeš ga lahko ali spodaj ali pa tudi zgoraj. Ako si ga vezal spodaj, mora biti namazana stran zunaj, ako ga pa vežeš znotraj, pa naj bode pomazana stran navznoter obrnena. Veži pa tako ali tako, pazi dobro, da se pas tesno oprijemlje debla, ker sicer bi ti zmrzlikarica prelezla spodaj. Ako je torej skorja zelo raskava, izgadi jo nekoliko z nožem ali pa zamaži z ilovico vse raze. Pas napravi uže v prvi polovici oktobra, in ostane naj dva meseca. V tem se pa večkrat prepričaj, ali je maz še lepka ali ne. Ako ni več zadosti lepka, moraš jo ponoviti. Pri tej priliki odstrani vse ujete zmrzlikarje, naj bodo mrtvi ali živi, ker bi se od njih naposled lahko naredil most, preko katerega bi drugi korakali na drevo.

Ta ali ona samica, videča, da ne more priti čez pomaz, odloži v stiski svoja jajca na deblo pod pasom. Zato ne bode napačno, ako na prvo vspomlad ta spodnji kos debla dobro namažeš z apnom ali z ilovico, ter tako zataraš zalego. Pas naj ostane kaka dva meseca na debelu, še bolje pa je, ako ga pustiš do pomladi, ali če si ga prej odvzel, namaži ga z nova in priveži. Obtore namreč lazijo na debela vsakovrsti mrčesi, zlasti cveteri, in ti vsi obtiče na lepšem povlaku in ne morejo dalje. Takisto se polove tudi vse zmrzlikarjeve gosenice, ako se je vendar katera izvalila iz jajc, položenih pod pasom. Sploh se ta naprava ne more dosti prehvaliti. Le poskusi enkrat, in gotovo se uveriš, da se ti mali trud dobro poplača.

Zdaj pa še nekoliko besedi o pomazu. Teh je več, skoro vsake bukve, ki o tem govore, priporočajo drugačno zmes. Najboljša je tista, ki najdalje lepka ostane in je ob enem tudi po ceni. Prav dobro maz dobiš, ako na pol drugo libro navadnega kolomaza prideneš pol libre gostega terpentina ter oboje nad ognjem v lonci raztopiš in dobro izpremešaš. Potem jo še gorko s čopičem namaži na papir, in kadarkoli jo zopet rabiš, vselej jo popred pogrej. — Drugi zopet jemlje na libro črne smole pol libre terpentina in tri četrti libre lanenega olja. — Neko tretje, tudi močno hvaljeno mazilo si napraviš, ako kuhaš pet liber repičnega (ogrščičnega) olja in libro svinjske masti tako dolgo, da se ena tretjina ukuha, potem tej zmesi prideneš še libro gostega terpentina in libro kolofonije. Terpentin in kolofonijo moraš pa prej v posebni posodi stopiti, potem prvi zmesi primešati in nato vse skupaj še nekaj časa kuhati in neprestano mešati. Kadar se ohladi, mora biti zmes dobro mazava, rekše, ne sme biti prerodka, ker bi sicer s pasa kapala, pa tudi ne pregosta, ker se ne bi dala dobro mazati. Ako se ti zdi, da je prerodka, kuhaj jo še nekaj časa, da se zgosti; ako je pa pregosta, prilij jej še malo olja.

Kuhaj pa po tem ali onem vodilu, zmerom ti je paziti, da ti plamen ne zaseže lonca, kajti vse te stvari se lahko unamejo. Zato bode najbolje, ako ne kuhaš na zublji, temveč za žarjavici.

Ako imaš kake plemenite cepiče, ki so ti posebno k srcu prirasli, in bi jih torej rad občeval požrešnih zmrzlikarjevih ali tudi družih gosenic, pomaži jih ali vsaj njih popke z voskom.

Splošna kmetijska in gospodarska razstava I. 1890. na Dunaji.

To veliko razstavo bode priredila c. kr. kmetijska družba niževavstrijska s pripomočjo vlade v rotundi dunajskega pratra. Otvorjena bode od 15. maja do 15. oktobra l. 1890. ter sestavljena iz nastopnih skupin:

A. Stalna razstava. I. skupina: Kmetijski pridelki (izimši hmelj in zelenjad) (avstro-ogrsko). II. skupina: Izdelki kmetijskega velikega in malega obrta (avstro-ogrsko). III. skupina: Pridelki gozdov, izdelki gozdarskega velikega obrta in pripomočna sredstva za njih izdelovanje (avstro-ogrsko). IV. skupina: Lovstvo (avstro-ogrsko). V. skupina: Vinarstvo in kletarstvo (avstro-ogrsko). VI. skupina: Ribarstvo (avstro-ogrsko). VII. skupina: Čebelarstvo (avstro-ogrsko). VIII. skupina: Vrtnarstvo (avstro-ogrsko). IX. skupina: Kmetijski in gozdarski stroji ter orodje (mednarodno). X. skupina: Stroji in orodje za kmetijski veliki obrt (mejnarodno). XI. skupina: Mlekarstvo (poraba mleka), stroji in orodje (mejnarodno). XII. skupina: Domač obrt. XIII. skupina: Veliki in mali obrt, kolikor pomagata kmetijstvu. XIV. skupina: Pripomočna sredstva gospodarska (umetna gnojila, kupčijska krmila in kemijski izdelki za kmetijske in gozdarske namene) (mejnarodno). XV. skupina: Živinozdravstvo (mejnarodno). XVI. skupina: Kmetijska melioracija, stavbarstvo in merstvo (mejnarodno). XVII. skupina: Kmetijsko-gozdarsko šolstvo, slovstvo in poskusi (mejnarodno). XVIII. skupina: Preskrbovanje velikih mest z živežem in poraba odpadkov iz takih mest (mejnarodno).

B. Začasna razstava. I. skupina: Konji (avstro-ogrsko). II. skupina: Goved (avstro-ogrsko). III. skupina: Prasiči (avstro-ogrsko). IV. skupina: ovce (avstro-ogrsko). V. skupina: Vrtnarstvo (avstro-ogrsko). VI. skupina: Sadjarstvo (avstro-ogrsko). VII. skupina: Perutnistvo (mejnarodno). VIII. skupina: Ornitologija (mejnarodno). IX. skupina: Psi (mejnarodno). X. skupina: Mlekarski izdelki (avstro-ogrsko). XI. skupina: Hmeljarstvo (avstro-ogrsko). XII. skupina: Zelenjadarstvo in poraba zelenjadi.

Podrobne programe in zglasilne pole je dobiti v pisarni c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani v Salendrovih ulicah št. 3.

V nastopnih vrsticah navajamo še važnejša določila glede udeležbe pri tej razstavi, opomnimo pa, da hočemo ob svojem času glede tistega, kar je za Kranjsko posebno važnosti, še kaj podrobnejšega prijaviti.